

Hebrew and World Literature

For *Olim*

For religious schools

Instructions for examinees

- א. Duration of exam: Two hours
- ב. Exam structure and breakdown of points:
This exam consists of two parts.
Part I – Prose (Tales of our Sages, Short Story),
Drama, Monodrama, and Guided Reading
(2×30) — 60 points
Part II – Poetry (*Piyyut*, Medieval Poetry,
20th-Century Hebrew Poetry)
(2×20) — 40 points
Total — 100 points
- ג. Material that may be used during the exam:
(1) A printed list of the works studied in class
(2) A Hebrew-other language / other language-
Hebrew dictionary
- ד. Special instructions:
(1) You must attach the printed list of works that
were studied in class to your answer booklet.
(2) Do not write about the same work in more
than one answer.

Write in the answer booklet only. Write "טייטה" at the top of
each draft page. If you use draft paper that is not in the answer
booklet, your exam may be disqualified.

Good Luck!

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

לבתי ספר דתיים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעהיים
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון — סיפורת (מעשה חכמים, סיפור קצר), דרמה
מונודרמה, וקריאה מונחית
(30×2) — 60 נקודות
פרק שני — שירה (פיוט, שירת ימי הביניים, השירה העברית
במאה ה-20)
(20×2) — 40 נקודות
סה"כ — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש:
(1) רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.
(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי.
- ד. הוראות מיוחדות:
(1) חובה לצרף למחברת הבחינה את הרשימה המודפסת
של היצירות שנלמדו בכיתה.
(2) אין לכתוב על אותה יצירה בתשובות שונות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טייטה" בראש כל עמוד המשמש טייטה.
כתיבת טייטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

בהצלחה!

Questions

Part I – Prose (Tales of our Sages, Short Story), Drama, Monodrama, and Guided Reading

(60 points)

Answer two of the questions 1-13 (each question – 30 points; total – 60 points).

Tales of our Sages [מעשה חכמים]

1. Read the tale below about Rabbi Akiva's daughter and the snake, and answer the question that follows.

לְרַבִּי עֲקִיבָא הָיְתָה בֵּת.
אָמְרוּ לוֹ הַכֹּלְדָּיִים:¹ אוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁנֹכְנֶסֶת לְבֵית הַחֶפֶה,
מִכֵּישׁ אוֹתָהּ נָחָשׁ, וְהִיא מֵתָה.
הָיָה דוֹאֵג עַל הַדָּבָר הַרְבֵּה.
אוֹתוֹ הַיּוֹם, נָטְלָה אֶת הַמַּכְבֵּנָה,² נָעֲצָה אוֹתָהּ בַּסֶּדֶק,
קָרָה שְׁיִשְׁבָּה [שְׁנֹנְעָצָה] בְּעֵינֶיזָה שֶׁל נָחָשׁ.
בְּבִקְרָה, כְּשֶׁנָּטְלָה אוֹתָהּ, נִסְרָךְ וּבָא הַנָּחָשׁ אַחֲרֶיהָ.
אָמַר לָהּ אָבִיהָ: מָה עֲשִׂיתָ?
אָמְרָה לוֹ: בָּעֶרְב׃ בָּא עָנִי, קָרָא בַּפֶּתַח, וְהָיוּ טְרוּדִים כָּל הָעוֹלָם בְּסֻעָדָה,
וְאֵין שׁוּמֵעַ לוֹ.
קָמַתִּי, נָטַלְתִּי אֶת מְנָתִי שֶׁנִּתְתָּם לִי, וְנִתְתִּיהָ לוֹ.
אָמַר לָהּ: מַצּוּה עֲשִׂיתָ.
יָצָא רַבִּי עֲקִיבָא וְדָרַשׁ: "וַיִּצְדָּקָה תִּצְלִיל מְמוֹת" (משלי י, ב).
וְלֹא מְמִיתָה מְשֻׁנָּה, אֲלֵא מְמִיתָה עֲצָמָה.

1 הכלדיים — astrologers

2 מכבנה — a pin used to fasten a garment or the hair

Many tales of our sages are characterized by information gaps, a message, supernatural underpinnings, measure for measure, and contrasts.

Choose four of these characteristics, and describe how they are expressed in this story.

Note: Do not write about the same work in different answers.

Short Story

2. כינורו של רוטשילד / אנטון צ'כוב

In the story "כינורו של רוטשילד", descriptions of location, scenery, and environment shape the personality of the characters and their behavior. Choose two such descriptions from the story, write about them, and explain how they help to shape the character of Yakov.

3. יגון / אנטון צ'כוב

Below is a description of the encounter between Iona and the military officer. Read the description and answer the question that follows.

יונה מציץ בנוסעו ומניע את שפתיו. רוצה הוא, כנראה, לומר דבר מה. אבל רק חרחור עולה מגרונו.

"מה?" שואל איש הצבא.

יונה מעקם פיו בחיוך, מאמץ את גרונו ומחרחר:

"ואצלי, אדון, הנה... כך... בני מת עליי השבוע."

"המ... ממה מת?"

יונה פונה אליו בכל גופו ואומר:

"ומי יודע? כנראה, מקדחת... שלושה ימים שכב בבית חולים ומת... גזרה משמיים". [...]

"סע, סע..." אומר הנוסע. "הלוא כך גם עד מחר לא נגיע. זרז אותה".

This encounter represents the attitude of the people in the city toward Iona.

Explain this statement. In your answer, give one more example from the story of this attitude of the city people toward Iona.

4. כינורו של רוטשילד / אנטון צ'כוב or יגון / אנטון צ'כוב or another short story

Choose a motif from a short story you studied.

Describe the instances in which this motif occurs in the story, and explain how the motif helps to convey the story's meaning.

Drama

5. בעלת הארמון / לאה גולדברג

In the excerpt below, Zand is speaking to Lena toward the end of the play. Read the excerpt and answer both items, א and ב, that follow.

[...] אני יודע שקשה לך. אני יודע שצר לך על הרוזן. ואת צודקת — אני מבין. גם לי צר עליו. צר מאוד. אבל את צריכה ללכת. את מבינה — אסור לך להישאר פה! אינני יכול להסביר זאת. אבל את יודעת שאת צריכה ללכת. את צריכה לחיות. את צריכה לחיות חופשיה — בלעדיו. מה שהיה פה נגמר. את מבינה, לנה?

- א. Based on what Zand says and the plot of the play, explain Lena's difficulty in leaving the castle. (20 points)
- ב. What does Lena decide to do at the end of the play? Explain what caused her to make this decision. (10 points)

6. ילדי הצל / בן-ציון תומר

Below is the paragraph with which the play "ילדי הצל" ends. It consists of stage directions.

הולך [זיגמונט] לעבר הים. קול שאון הים עולה. הבמה מחשיכה לאט. זיגמונט הותיר את כלבו על השולחן. יורם נוטל את כתביו [של זיגמונט]. נורית מתקרבת אליו. שניהם מביטים אחר דמותו המסתלקת.

Choose three details from these stage directions, and explain how they help to convey the meaning of the play.

7. אנטיגוניה / סופוקלס

Answer both items, א and ב.

- א. A central theme in the tragedy *Antigone* is the relationship between the ruler and the citizens. Explain how this theme is portrayed in the tragedy. Base your answer on two examples from the tragedy. (20 points)
- ב. Is the relationship between the ruler and citizens portrayed in the tragedy also relevant nowadays? Explain your answer, giving an example/examples. (10 points)

8. בית בובות / הנריק איבסן

Below is an excerpt from the first act of the play, in which Helmer is speaking to Nora, who has just come home from Christmas shopping. Read the excerpt and answer the question that follows.

את משתדלת בכל דרך אפשרית לסחוט קצת כסף, וברגע שהוא בידיך, הוא נמס לך בין האצבעות; את אפילו לא זוכרת מה עשית בו.

What can we learn from this statement about Helmer's attitude to Nora? Give three more examples from the play of his attitude toward her.

9. אויב העם / הנריק איבסן

Describe the ending of the play "אויב העם".

What can we learn from this ending about Dr. Stockmann? Explain how the play's ending that you described helps to convey the meaning of the play.

10. ביקור הגברת הזקנה / פרידריך דירנמט

Describe three of the central items (objects, accessories) featured in the play "ביקור הגברת הזקנה", and explain how they help to portray the characters and convey the meaning of the play.

Monodrama

11. לרקוד עם אבא / איציק ויינגרטן

One of the central themes in the monodrama "לרקוד עם אבא" is how the father copes with his special-needs son.

Explain, giving an example/examples, how this theme is expressed in two of the scenes of the monodrama.

Guided Reading

12. מען לא ידוע / קתרין קרסמן טיילור

The change in Martin's attitude toward Hitler and Hitler's ideas affected his attitude toward other characters mentioned in the book.

Explain this statement, giving examples.

13. הגל / מורטון ר

The individual versus the group – how is this theme expressed in *The Wave*?

Explain and give examples to support your answer, using three characters from the book.

Part II – Poetry

(*Piyyut*, Medieval Poetry, 20th-Century Hebrew Poetry)

(40 points)

Answer two of the questions 14-21 (each question – 20 points; total – 40 points).

Piyyut

14. Read the following *piyyut* and answer the question below.

אַל נֹרָא עֲלִילָה / מֹשֶׁה אֲבֵן עֲזָרָא

אַל נֹרָא עֲלִילָה.

הַמְצִיא לָנוּ מְחִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

מחרוזת 5 זָכֹר צְדָקָת אֲבִיהֶם. וְחִדָּשׁ אֶת יְמֵיהֶם.

כְּקֶדֶם וְתַחֲלָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

מחרוזת 1 מִתִּי מִסְפֵּר קְרוֹאִים. לֶךְ עֵין נוֹשְׂאִים.

וּמִסְלָדִים בְּחִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

מחרוזת 6 קָרָא נָא שְׁנַת רְצוֹן. וְהָשִׁב שְׁאֵרֵי הַצֶּאֱן.

לְאַהֲלִיבָה וְאַהֲלָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

מחרוזת 2 שׁוֹפְכִים לֶךְ נִפְשָׁם. מְחָה פְּשָׁעִם וְכַחֲשָׁם.

וְהַמְצִיאֵם מְחִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

מחרוזת 7 תִּזְכּוּ לְשָׁנִים רַבּוֹת. הַבָּנִים וְהָאֲבוֹת.

בְּדִיצָה וּבְצַהֲלָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

מחרוזת 3 הִיָּה לָהֶם לְסִתְרָה. וְחִלָּצֵם מִמָּאֲרָה.

וְחִתָּמָם לְהוֹד וּלְגִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

מחרוזת 8 מִיכָאֵל שׁוּר יִשְׂרָאֵל. אֱלֹהֵינוּ וְגִבְרִיאֵל.

בְּשָׁרוֹ נָא הִגָּאֵלָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

מחרוזת 4 חוֹן אוֹתָם וְרַחֵם. וְכָל לוֹחֵץ וְלוֹחֵם.

עֲשֵׂה בָּהֶם פְּלִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה:

The speaker in the *piyyut* asks G-d to improve the nation's difficult plight.

Write about two of the speaker's requests, and explain how two of the literary devices

[אמצעים אומנותיים] used in the poem help to highlight these requests.

Medieval Poetry

15. Read the following poem and answer the question below.

ישנה בחיק ילדות / יהודה הלוי

ישנה בחיק ילדות, למתי תשכבי! / דעי כי נעורים פנערת ננערו!
הלעד ימי השחרות? קומי צאי, / ראי מלאכי שיבה במוסר שחרו,
והתנערי מן הזמן, בצפרים / אשר מרסיסי לילה יתנערו.
דאי כדרור למצא דרור ממעלה / ומתולדות ימים כימים יסערו.
היי אחרי מלכך מרדפת, בסוד / נשמות אשר אל טוב ה' נהרו!

The speaker in the poem calls on his soul to change.

What does he suggest to his soul, and by what means does he try to persuade it to make this change? Explain your answer, giving an example/examples.

16. Read the following poem and answer the question below.

ראה שמש / שלמה אבן גבירול

ראה שמש לעת ערב אדמה / כאלו לבשה תולע למכסה,
תפשיט פאתי צפון וימין / ורוח ים בארגמן תכסה,
וארץ - עזבה אותה ערמה / בצל הלילה תלין ותחסה,
והשחק אזי קדר, כאלו / בשק על מות יקותיאל מכסה.

In the final stanza the reader discovers that this nature poem is also an elegy [שיר קינה].

Explain how the descriptions of nature hint at this.

20th-Century Hebrew Poetry

Eretz Yisrael and Yerushalayim

17. Read the following poem and answer the question below.

גלות / בלפור חקק

סְבֵי הָיוּ לוֹ בְּגָדֵי כְהֵנָה שְׁקוּפִים	סָבָא שְׁלִי מֶלֶךְ עֲצוּב.
וְרִקְמָה לוֹ אָמוּ בִדְשׁ הַכְתָּנָת	נוֹלֵד בְּבִגְדֵי מָשִׁי וְרִקְמָה בְּגָדֵי חֲמוּדוֹת.
הַתְּכָלָה פְּסִי זָהָב יָפִים.	וְכֹאשֶׁר גָּלָה אֶל אֶרֶץ
וַחֲקָקָה לוֹ אֶת שְׁמוֹ בְּעֶנְג	נִשְׁחָתוּ בְּגָדָיו נִשְׁחָת הוֹדוֹ.
בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁל כֶּסֶף, אֹר מְזָקָק.	רַק בְּמוֹתוֹ הִלְבִּישׁוּהוּ תְּכָרִיף כְּעֵטָרֶת
סָבָא שְׁלִי. מוֹרֵד בֶּן רִפְאֵל חֲקָק.	טְלִית שֶׁקֶבֶל מֵאֲבִיו טְלִית יְרֻשָּׁה
	חֲקוּקָה תְּכַלֵּת אוֹתִיּוֹת שֶׁל קִדְשָׁה.
וְעֵלָה סְבִי כְּאַבְרָהָם מֵאוֹר	וְלֹאֲרֶךְ הַטְלִית דְּמִיתִי לְרֵאוֹת
מֵאוֹתָהּ אֶרֶץ עַל פִּי אוֹתוֹ דְּבוֹר.	פְּסִי זָהָב יָפִים. אֹר מְזָקָק.
עֵלָה עֵלָה אֶל אוֹתָהּ אֲדַמַּת מוֹלָדָת.	סָבָא שְׁלִי. מוֹרֵד בֶּן רִפְאֵל חֲקָק.
וְלֹא הִיָּתָה	
לוֹ עוֹד הַכְתָּנָת הַנְּחֻמָּדָת.	
וְאַבְדָּה לוֹ שְׁרָרָתוֹ	
וְאַבֵּל נִגְהָ פָּנָיו	
וְנִשְׁחָת הַכֶּסֶף	
וְנִשְׁחָט הַזָּהָב.	
וּבִשְׁוֹקִים רָכַל סְבִי מָכַר אֶת אוֹצְרוֹתָיו	
בְּגָדִים בָּלִים, מְרַכֵּלֶת אֲכֹזֵב	
לְשׁוֹנוֹ כְּבִדָּה, נִבְיָא נֶעְזֵב.	

Explain the connection between the title of the poem and its central idea. Give an example/
examples to support your answer.

Holocaust Poetry

18. Read the following poem and answer the question below.

טרקטורים / רוני סומק

- בית 1
- הבנים של דוקטור מנגלה מוכרים טרקטורים
בדרך שבין מינכן לשטוטגרט.
מי שיקנה אותם יחרש את האדמה,
ישקה גץ,
יצבע באדם את רעפי הבית
ובפסטיבל הבירה יראה איך תזמרת המסבאה
מצבת על הרחבה כחילי בדיל בחלון ראווה.
- בית 2
- במכון היפּי של ההיסטוריה יודעים לסרק בלורית
אפלו בשערה של
מפלצת.

How is the attempt to blur the memory of the Holocaust expressed in both stanzas of the poem?
Explain your answer, giving an example/examples.

Couple Relationships [זוגיות]

19. The poem below (beginning with "נפרדנו כך") is שיר ב of the poem cycle שירי אהב"ה, by Leah Goldberg.

Read the poem and answer the question that follows.

ב

נפרדנו כך. היטב, היטב תרה לי.
הערפל בינינו כחומה.
זאת הטפה שעל ידי נותרה לי
טפת סגריר ודאי היא, לא דמעה.

לדור הזה הבכי הוא כלמה,
הוא לא יבכה על אהבה גוססת.
ביום הדין ובלילות החסד
אדיש וגא הוא לא יוריד דמעה.

נפרדנו כך. הרחוב הקמה, הקמה.
דחפני איזה הלך, ומנגד
הערפל תלוי כהינומה.

מאין בלבי חדוה חוגגת?
אולי, בכל זאת, זו היתה דמעה.

Name three emotions expressed in this poem, and explain their role in conveying the meaning of the poem.

Man and his Identity

20. Read the following poem and answer the question below.

פגומים / ארז ביטון

על סף חצי בית בארץ ישראל
עמד אבי
מצביע לצדדים ואומר:
בהריסות האלה
נבנה פעם מטבח
לבשל בו זגב לויתן
ושור הבר,
ובהריסות האלה
נקים פנת תפלה
למצא מקום
למקדש מעט.
אבי נשאר בסף
ואני כל ימי
מצבי פגומים
אל לב השמים.

The house and construction work are a central symbol in this poem.

Describe and explain the development of this symbol over the course of the poem.

In the Family

21. Read the poem below and answer both items, א and ב, that follow.

נסח / בן ציון תומר

בית 1 אָבִי בָּאָבֹן אֶת חַיִּיו חָקַק.
 אֲנִי בְרוּחַ.
אָבִי רֵהַט בֵּיתוֹ בְּצַבֵּעַ חֵם וְחוּם וּבְמוֹצָק,
אֲנִי בְּצַבֵּעַ כְּפוֹר וּבְרֵהִיטִי נוֹצָה קָלִים מְרוּחַ.

בית 2 אָבִי נָשַׁם עִם אֱלֹהִיו,
 אֲנִי עִם עֵיט.
אָבִי צָמַח מְרוּחוֹבִיו
אֲנִי אָפְלוֹ לֹא מִבֵּית.

בית 3 אָבִי שָׁתַק. לְבוֹ הָלַם.
 אֲנִי הוֹלַם. לְבִי שׁוֹתַק.

בית 4 אָבִי כָּבַר מֵת. מִקֶּדֶשׁ מְעֵט לוֹ: אָבֹן.
 אֲנִי עוֹד חַי וּמִקֶּדֶשׁ בְּרוּחַ.
מָה יִשְׁרֹד עַתָּה אֶסְעֵר כְּתִבָּן?
בְּנִי אֶת שְׁמִי לֹא יִחַקֵּק עַל לוּחַ.

א. Three generations are mentioned in this poem.

What characterizes the relationship between the speaker and his father, and what characterizes the relationship between the speaker and his son? Explain your answer, giving an example/examples. (14 points)

ב. Choose two of the literary devices [אמצעים אומנותיים] used in the poem to portray the relationship between the speaker and his father, and explain how they help to convey the meaning of the poem. (6 points)

Good Luck!

All rights reserved by the State of Israel.
This document may not be copied or disseminated without
permission from the Ministry of Education.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך